

BEATA WĄSOWSKA-NAJORCZYK jest nauczycielem konsultantem ds. edukacji matematycznej w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie oraz koordynatorem konkursu matematycznego.

DR EWA PYŁKA-GUTOWSKA jest nauczycielem konsultantem ds. edukacji przyrodniczej w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Warszawie oraz koordynatorem konkursu biologicznego i chemicznego.

TRZY KROKI DO SUKCESU. WYNIKI ANKIETY ONLINE

BEATA WĄSOWSKA-NAJORCZYK • EWA PYŁKA-GUTOWSKA

W pomyśle ujawnia się talent,
w wykonaniu sztuka.

Marie von Ebner-Eschenbach

1. WSTĘP

Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli – organizator konkursów przedmiotowych – oprócz informacji na temat wyników laureatów był zainteresowany, jakie inne czynniki odegrały istotną rolę w sukcesie uczniów. Celem było pozyskanie informacji dotyczących motywacji przystąpienia do konkursu, skutecznych sposobów przygotowania oraz osób realnie wspierających uczestnika w kolejnych etapach. W tym celu przygotowane zostały trzy krótkie pytania zamknięte, skierowane do laureatów konkursów przedmiotowych

z gimnazjów oraz ze szkół podstawowych, dotyczące przygotowania się do konkursów: kto najbardziej przyczynił się do ich sukcesu, kto im pomógł w osiągnięciu sukcesu, dlaczego wzięli udział w konkursie. Ankiety miały formę interaktywną. Laureaci, zgromadzeni podczas gali podsumowującej konkursy zdalnie, z wykorzystaniem telefonów komórkowych (przy użyciu programu Mentimeter), anonimowo udzielali odpowiedzi. Te same pytania zadano w sumie ok. 600 laureatom szkół gimnazjalnych i podstawowych w dwóch kolejnych latach: 2018 i 2019.

TRZY KROKI DO SUKCESU. WYNIKI ANKIETY ONLINE

2. REFORMA OŚWIATY A STRUKTURA SZKOLNICTWA OD 2017. DWA ROCZNIKI ABSOLWENTÓW

Aby pełniej zinterpretować wyniki ankiet, należy odnieść się do sytuacji szkolnej uczniów w latach 2017/2018 oraz 2018/2019. Od 1 września 2017 roku zaczęła obowiązywać reforma oświaty, w wyniku której zmieniła się struktura organizacyjna szkół; w miejsce 6-letniej powstała 8-letnia szkoła podstawowa, a zaczęły być wygaszane 3-letnie gimnazja, które nie prowadziły już rekrutacji uczniów. Zmiany rozpoczęły się od roku szkolnego 2017/2018. Uczniowie, którzy ukończyli w 2017 roku VI klasę, kontynuowali naukę w klasie VII szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2018/2019 ostatni rocznik ukończył gimnazjum i rozpoczął naukę w szkole średniej jednocześnie z rocznikiem kończącym VIII klasę szkoły podstawowej. Po raz pierwszy przeprowadzono egzamin ósmoklasisty.

Zmiany w strukturze organizacyjnej szkół podstawowych łączyły się z wprowadzeniem, z początkiem roku szkolnego 2017/2018, nowych podstaw programowych.

3. ANALIZA ODPOWIEDZI UCZNIÓW SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH I PODSTAWOWYCH, LAUREATÓW KONKURSÓW PRZEDMIOTOWYCH W ROKU SZKOLNYM 2017/2018 I 2018/2019

Wszyscy laureaci byli z terenu Mazowsza.
Grupa badawcza:

Laureaci z 2018 roku

- » 206 uczniów szkół i oddziałów gimnazjalnych,
- » 66 uczniów szkół podstawowych.

Laureaci z 2019 roku

- » 191 uczniów szkół i oddziałów gimnazjalnych,
- » 133 uczniów szkół podstawowych.

Pytanie 1: Kto, oprócz Ciebie, przyczynił się najbardziej do Twojego sukcesu?

Do wyboru było 5 odpowiedzi: rodzice, nauczyciele, korepetytor, rodzeństwo, koleżanki i koledzy.

Na sukces ucznia-laureata konkursu składa się wiele czynników. Leżą one zarówno po stronie ucznia, jak i nauczyciela oraz rodziców. Wiadomo, że bez wkładu własnego – pracy, czyli nauki, ale także uzdolnień i predyspozycji (m.in. wytrwałości w dążeniu do celu, dobrego zarządzania czasem, porządku i systematyczności) oraz zainteresowań przedmiotowych, przyswajania ogromnej ilości wiedzy, uczniowie nie odnieśliby sukcesu w konkursach. Jednak w tym długotrwałym procesie istotne jest, kto najbardziej wspierał ich działania i mobilizował do pracy, a także doceniał ich osiągnięcia.

GIMNAZJUM

Odpowiedzi laureatów w obu edycjach wskazują na nauczycieli przygotowujących ich do konkursów. To systematyczna i żmudna praca nauczyciela przedmiotu, indywidualizowanie pracy (m.in. indywidualny tok nauki, indywidualny program nauczania, zajęcia koła zainteresowań, konsultacje, mentoring, tutoring) z wykorzystaniem różnorodnych metod i form pracy, wskazywanie właściwych pomocy dydaktycznych, naukowych źródeł informacji, wyjaśnianie trudnych zagadnień, pomoc w przewyżnianiu trudności w nauce oraz tworzenie przyjaznej atmosfery i wiara w możliwości ucznia dopełniły osiągnięcia sukcesu.

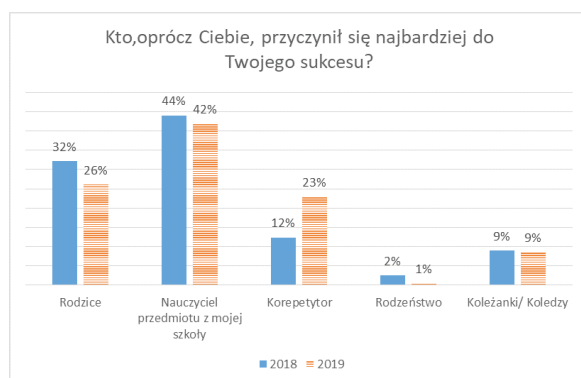
Na drugim miejscu w ocenie laureatów znaleźli się rodzice. Rolą rodziców jest czuwanie nad prawidłowym rozwojem dziecka i zadbanie o jego wielostronny rozwój. Wsparcie rodziców, ich pomoc w rozwijaniu zainteresowań swoich dzieci, to istotny element osiągnięcia sukcesu. Niewątpliwie ważne w wielu przypadkach okazało się wsparcie rodziców w postaci wynajęcia korepetytora, przy czym w roku 2019 więcej uczniów korzystało z usług korepetytorów, co mogło się wiązać z mniejszym

BEATA WĄSOWSKA-NAJORCZYK
EWA PYŁKA-GUTOWSKA

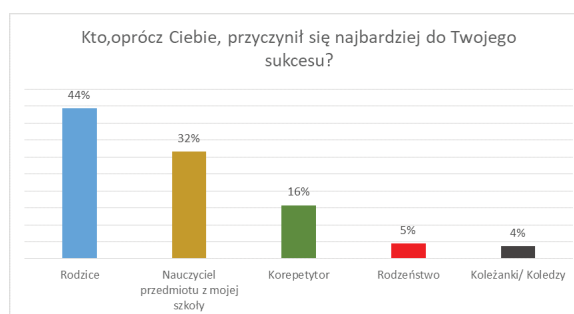
bezpośrednim zaangażowaniem samych rodziców w pokonywaniu trudności ich dzieci.

SZKOŁA PODSTAWOWA

W odpowiedzi na to pytanie najwięcej uczniów-laureatów (w obu rocznikach) wskazało rodziców, na drugim miejscu zaznaczono nauczycieli przedmiotu w szkole, duża część wskazań dotyczyła korepetytora. Jest to inaczej niż w przypadku uczniów gimnazjum, którzy częściej wskazywali na nauczycieli.

Sytuację tę można interpretować wdrażaniem reformy: rodzice nie do końca byli zorientowani w jej przebiegu, a w szczególności w zakresie i doborze treści nowej podstawy programowej z 2017 roku, scedowali więc te działania bezpośrednio na korepetytorów, którzy w ich ocenie musieli mieć lepszą wiedzę na ten temat. Oznaczać to może, że bez fachowej pomocy i wsparcia trudno marzyć o sukcesie w konkursie przedmiotowym.

RYSUNEK 1. A. Gimnazjum B. Szkoła podstawowa (zbiórco) (brak danych z 2018).

Pytanie 2: Jaki najważniejszy cel przyświecał uczniom przystępującym do konkursu przedmiotowego?

Do wyboru było 5 odpowiedzi: dostanie się do wybranej szkoły, sprawdzenie swoich umiejętności, sprostanie oczekiwaniom rodziców, zaimponowanie koleżankom i kolegom, inne.

GIMNAZJUM

Zdecydowana większość laureatów podała, że głównym celem, który im przyświecał, było pragnienie dostania się do wymarzonej szkoły, głównie renomowanego liceum. Niewielki odsetek laureatów chciał sprawdzić swoje umiejętności, zmierzyć się z trudnymi zadaniami problemowymi. Pociągającym jest fakt, że wśród laureatów marginalny odsetek stanowiły odpowiedzi dotyczące sprostania wymogom rodziców, co świadczy o dużej

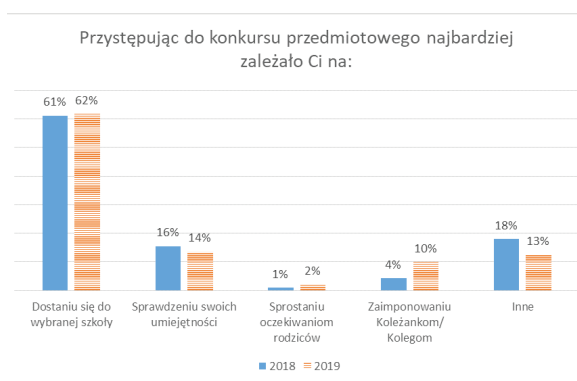
dojrzałości uczestników konkursów i świadomości celu, do którego podążali. Presja rodziców potrafi wyrządzić wiele szkód w kształtowaniu zainteresowań dzieci, jak i spełnianiu ich własnych marzeń.

Także niewielu laureatów chciało zaimponować swoimi sukcesami kolegom i koleżankom. Środowisko rówieśnicze jest potrzebne każdemu człowiekowi. Grupa rówieśnicza powstaje dobrowolnie i ma charakter spontaniczny lub celowy. Zaspakaja różne potrzeby swoich członków, zarówno pozytywne, jak i negatywne. Głównie jest to potrzeba akceptacji i tolerancji. Laureaci, którzy wskazali na ten parametr, prawdopodobnie zetknęli się w szkole z piętnem kujona lub frajera, któremu ta nauka i tak nic nie da, a czas poświęcony na naukę to w ich ocenie czas stracony. Sukces, jak widać, zrekompensował tej grupie laureatów podobne oceny i był potrzebny do poprawy samopoczucia i odbudowy poczucia własnej wartości.

TRZY KROKI DO SUKCESU. WYNIKI ANKIETY ONLINE

SZKOŁA PODSTAWOWA

Wśród laureatów ze szkoły podstawowej, w obu edycjach, najczęściej wskazywano dwie odpowiedzi: dostanie się do wybranej szkoły oraz sprawdzenie swoich umiejętności.

RYSUNEK 2. A. Gimnazjum B. Szkoła podstawowa

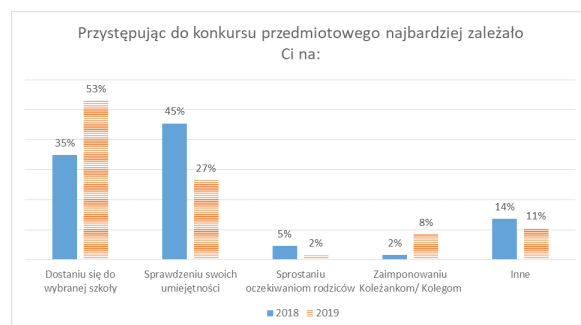
Pytanie 3: Kto lub co najbardziej pomogło uczniom w przygotowaniu do konkursu przedmiotowego?

Do wyboru było 5 odpowiedzi: samodzielne uczenie się, indywidualne zajęcia z nauczycielem, koło przedmiotowe w szkole, koło przedmiotowe poza szkołą, uczestnictwo np. w projektach, festiwalach nauki, wykładach itp.

GIMNAZJUM

Pytanie trzecie potwierdziło wcześniejsze odpowiedzi udzielane przez uczniów-laureatów. Widać wyraźnie, że element samodzielnej pracy dwukrotnie przewyższał pozostałe formy uczenia się, a więc indywidualne zajęcia z nauczycielem czy uczestnictwo w kołach przedmiotowych. Część uczniów korzystała z zajęć pozaszkolnych na kursach doskonalących czy w projektach, festiwalach nauki lub wykładach naukowych na uczelniach.

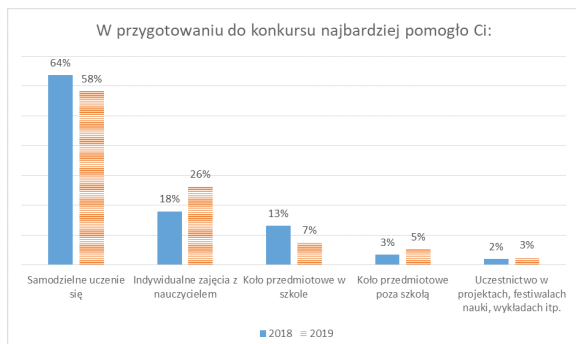
Na przestrzeni dwóch lat widać jednak znaczne przesunięcie wagi odpowiedzi ze sprawdzenia swoich umiejętności na dostanie się do wybranej szkoły. Może być ono spowodowane tym, iż w roku 2018 najstarszym rocznikiem w szkołach podstawowych byli uczniowie klas siódmych, zatem wśród laureatów konkursów przedmiotowych nie było wówczas absolwentów.

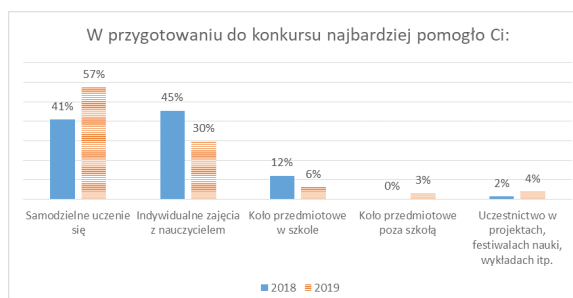
SZKOŁA PODSTAWOWA

W szkole podstawowej zaznacza się pewna różnica w odpowiedziach: laureaci z 2018 roku zdecydowanie preferowali indywidualne zajęcia z nauczycielem, choć samodzielne uczenie się było również znaczącym elementem w ich przygotowywaniu się do konkursów. W 2019 roku obserwuje się ewidentny udział samodzielnego uczenia się przy znacznym spadku indywidualnych zajęć z nauczycielem. Podobnie jak w przypadku laureatów gimnazjum koło przedmiotowe w szkole, poza nią oraz uczestnictwo w projektach, festiwalach nauki, wykładach naukowych w niewielkim stopniu pomagały w przygotowaniu do konkursu.

BEATA WĄSOWSKA-NAJORCZYK EWA PYŁKA-GUTOWSKA

RYSUNEK 3. A. Gimnazjum B. Szkoła podstawowa

4. WNIOSKI

Na sukces ucznia składa się wiele czynników leżących po stronie ucznia, nauczycieli i rodziców. Jednak najbardziej kluczowe są zależności zachodzące między komponentami osobowościowymi determinującymi rozwój zdolności uczniów. Przede wszystkim są to:

1. Ponadprzeciętne zdolności przedmiotowe (wynikające z zainteresowań daną dziedziną).
2. Zdolności twórcze (płynność, elastyczność, oryginalność myślenia, ciekawość poznawcza, otwartość na nowe doświadczenia i wyzwania, gotowość do podejmowania ryzyka w myśleniu i działaniu).
3. Duże zaangażowanie własne w wykonywane zadania (motywacja, samozaparcie, determinacja i fascynacja daną dziedziną nauki).

Przy takich osobistych determinantach indywidualne podejście do ucznia zdolnego, opierające się na tworzeniu sytuacji dydaktyczno-wychowawczych przez nauczyciela, uwzględniające jego predyspozycje i zdolności, pozwala mu rozwijać się i osiągać sukcesy.

Potwierdzają to wypowiedzi uczniów-laureatów konkursów przedmiotowych, którzy jednogłośnie stwierdzają, że na ich edukacyjny sukces złożyły się nie tylko umiejętności, predyspozycje i ogromna

praca własna, ale także zaangażowanie i pomoc wielu osób wspierających, takich jak nauczyciele i rodzice.

5. PODSUMOWANIE (REKOMENDACJE)

Droga do sukcesu to podjęcie zmasowanych, zdeterminowanych działań.

Anthony Robbins

Trzy kroki do sukcesu

Krok 1

Mądre wsparcie rodziców i nauczycieli towarzyszące uczniowi podczas całego procesu: wyboru, przygotowań, nauki i rywalizacji w poszczególnych etapach konkursu.

Krok 2

Świadomość i zmotywowanie ucznia perspektywą dalszego rozwoju, chęcią sprawdzenia się z najlepszymi (wprowadzenie go w sytuację grywalizacji – przyjemności, jaka płynie z pokonywania kolejnych osiągalnych wyzwań, rywalizacji, współpracy itp.).

Krok 3

Kształtowanie u ucznia kompetencji uczenia się oraz celowa i efektywna odpowiedź szkoły na potrzeby edukacyjne ucznia zdolnego – indywidualizacja pracy podczas zajęć dodatkowych (nauczyciel-trener, coach).

Ankiety (online): Program Mentimeter

TRZY KROKI DO SUKCESU. WYNIKI ANKIETY ONLINE

ZAŁĄCZNIK

Wyniki przeprowadzonych ankiet z danymi ilościowymi oraz procentowymi. ●

GIMNAZJUM

Pytanie 1	2018		2019	
Rodzice	65	32%	49	26%
Nauczyciel przedmiotu z mojej szkoły	89	44%	79	42%
Korepetytor	25	12%	43	23%
Rodzeństwo	5	2%	1	1%
Koleżanki/koledzy	18	9%	16	9%
	202	100%	188	100%

Pytanie 2	2018	2019	2018	2019
Dostaniu się do wybranej szkoły	126	118	61%	62%
Sprawdzeniu swoich umiejętności	32	26	16%	14%
Sprostaniu oczekiwaniom rodziców	2	4	1%	2%
Zaimponowaniu koleżankom/kolegom	9	19	4%	10%
Inne	37	24	18%	13%
	206	191	100%	100%

Pytanie 3	2018	2019	2018	2019
Samodzielne uczenie się	131	109	64%	58%
Indywidualne zajęcia z nauczycielem	37	49	18%	26%
Koło przedmiotowe w szkole	27	14	13%	7%
Koło przedmiotowe poza szkołą	7	10	3%	5%
Uczestnictwo w projektach, festiwalach nauki, wykładach itp.	4	5	2%	33%
	206	187	100%	100%

SZKOŁA PODSTAWOWA

Pytanie 1	2019	
Rodzice	59	44%
Nauczyciel przedmiotu z mojej szkoły	42	32%
Korepetytor	21	16%
Rodzeństwo	6	5%
Koleżanki/koledzy	5	4%
	133	100%

Pytanie 2	2018	2019	2018	2019
Dostaniu się do wybranej szkoły	23	70	35%	53%
Sprawdzeniu swoich umiejętności	30	35	45%	27%
Sprostaniu oczekiwaniom rodziców	3	2	5%	2%
Zaimponowaniu koleżankom/kolegom	1	11	2%	8%
Inne	9	14	14%	11%
	66	132	100%	100%

Pytanie 3	2018	2019	2018	2019
Samodzielne uczenie się	27	75	41%	57%
Indywidualne zajęcia z nauczycielem	30	39	45%	30%
Koło przedmiotowe w szkole	8	8	12%	6%
Koło przedmiotowe poza szkołą	0	4	0%	3%
Uczestnictwo w projektach, festiwalach nauki, wykładach itp.	1	5	2%	4%
	66	131	100%	100%